15/07/2018

Το φως του κόσμου

/ Επικαιρότητα

Με την ευκαιρία της μνήμης των αγίων εξακοσίων τριάντα θεοφόρων Πατέρων, οι οποίοι συγκρότησαν την αγία Δ’ Οικουμενική Σύνοδο στη Χαλκηδόνα, η Εκκλησία μας έρχεται να υπενθυμίσει την απάντησή της στον πάντα επίκαιρο προβληματισμό, ο οποίος βεβαίως κατά εποχές εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο, για τη μέθοδο και το μέτρο της συνεργασίας Θεού και ανθρώπου. Και το κάνει αυτό θυμίζοντας την ιστορική περιπέτεια του 5ου μ.Χ. αιώνα, οπότε τη χριστιανική οικουμένη συντάραξαν αιρέσεις τελείως αντιφατικές μεταξύ τους, οι οποίες φαινομενικά αντιμάχονταν η μία την άλλη, ουσιαστικά όμως πολεμούσαν και οι δύο την Ορθοδοξία.

Image not found or type unknown

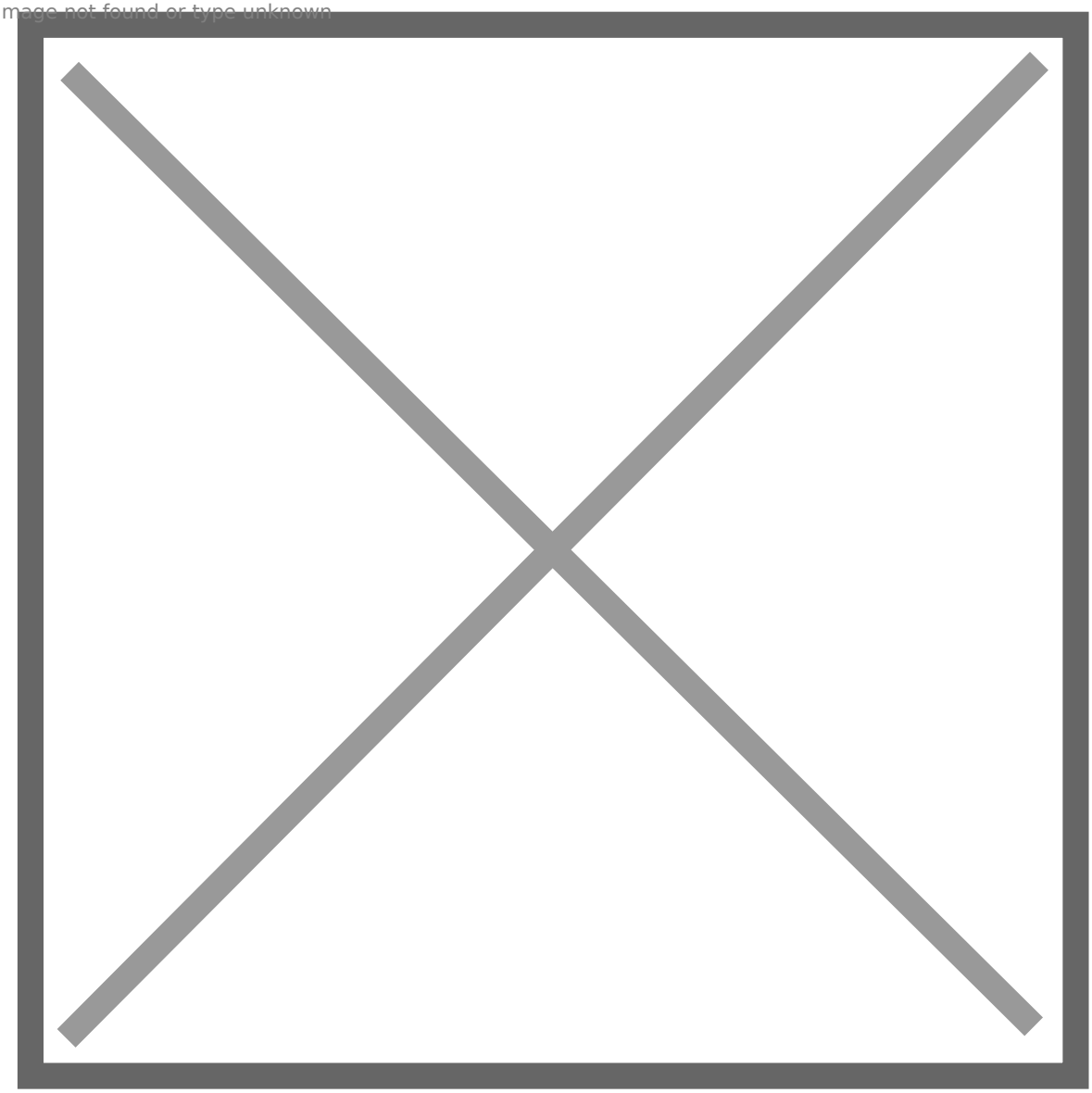

Ο λόγος για την ακραία αντιπαλότητα μεταξύ Νεστοριανισμού και Μονοφυσιτισμού. Ο Νεστόριος από τη μια μεριά, αντιδρώντας με ζήλο στις αιρετικές δοξασίες του Αρείου που θεωρούσε τον Χριστό κτίσμα, έφθασε να μιλά για δύο Χριστούς, τον Χριστό ως άνθρωπο, τον οποίο γέννησε η Παναγία, και τον Χριστό ως τον Μονογενή Υιό και Λόγο του Θεού. Ο άνθρωπος Χριστός, κατά τον Νεστόριο, ήταν τόσο αφοσιωμένος στον Θεό, ώστε είλκυσε τον Υιό και Λόγο του Θεού, ο οποίος τον κατέλαβε και κατοίκησε μέσα του. Αυτό όμως δεν έγινε από τη σύλληψη του Χριστού, αλλά καθώς μεγάλωνε, γι’ αυτό και η Παναγία, κατά την άποψη του Νεστορίου, δεν είναι Θεοτόκος, αλλά «Χριστοτόκος», αφού γέννησε μόνον άνθρωπο. Από την άλλη, οι Μονοφυσίτες, πολεμώντας με φανατισμό την πλάνη του Νεστορίου, έφθασαν στο άλλο άκρο. Ξεκινώντας από τη σωστή θεώρηση ότι ο Μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού ενανθρώπησε και, επομένως, σαρκώθηκε στα σπλάχνα της Υπεραγίας Θεοτόκου, δίδαξαν στη συνέχεια ότι έφθασε η Θεία φύση να απορροφήσει ως ισχυρότερη την ανθρώπινη, με

αποτέλεσμα ο Χριστός να έχει τελικά μόνο Θεία φύση. Από το άκρο της κυριαρχίας του ανθρώπου στο άκρο της κυριαρχίας του Θεού! Και τα δύο εξίσου λάθος! Και τα δύο εξίσου καταστρεπτικά!

Η θεόπνευστη απάντηση

Ποια είναι η πίστη μας περί Χριστού; Τι είναι ο Χριστός κατά την ορθόδοξη πίστη μας, σε σχέση μάλιστα με το ειδικότερο πρόβλημα στο οποίο αντιπάλαιαν Νεστοριανοί και Μονοφυσίτες; Οι Πατέρες της αγίας Δ’ Οικουμενικής Συνόδου είπαν πολύ απλά ότι ο Χριστός μας είναι ένας, ένα ενιαίο Θεανδρικό πρόσωπο, χωρίς να υπάρχουν δύο Χριστοί, ένας θεικός και ένας ανθρώπινος. Αυτός όμως ο ένας Χριστός είναι με δύο φύσεις, τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος ταυτοχρόνως, ατρέπτως, αδιαιρέτως και ασυγχύτως. «Εις και ο αυτός (κι όχι δύο όπως ισχυριζόταν ο Νεστόριος) εν δύο φύσεσιν (κι όχι μία όπως δίδασκαν οι Μονοφυσίτες)».

Στο σημερινό ευαγγελικό ανάγνωσμα ο Χριστός χαρακτηρίζει τους μαθητές το φως του κόσμου, ακριβώς για να καταδείξει ότι οι χριστιανοί έχουν την ικανότητα με τον φωτεινό τρόπο της ζωής τους να διαφωτίζουν τους σκλαβωμένους στο σκοτάδι της αμαρτίας και της πλάνης συνανθρώπους τους. Ταυτοχρόνως όμως, υπονοεί και κάτι άλλο, το οποίο ξεκαθαρίζει περισσότερο με το παράδειγμα του λυχναριού που καίει, όχι για να σκεπασθεί κάτω από κάδο, αλλά για να λάμπει σκορπίζοντας φως σε όλο το σπίτι. Πως υπάρχει το φως; Υπάρχει βεβαίως η καύσιμη ύλη, αλλά δεν αρκεί αυτό. Πρέπει να παραχθεί και η σπίθα που θα ανάψει τη φλόγα, ώστε σε συνεργασία με την καύσιμη ύλη να υπάρχει φως.

Image not found or type unknown

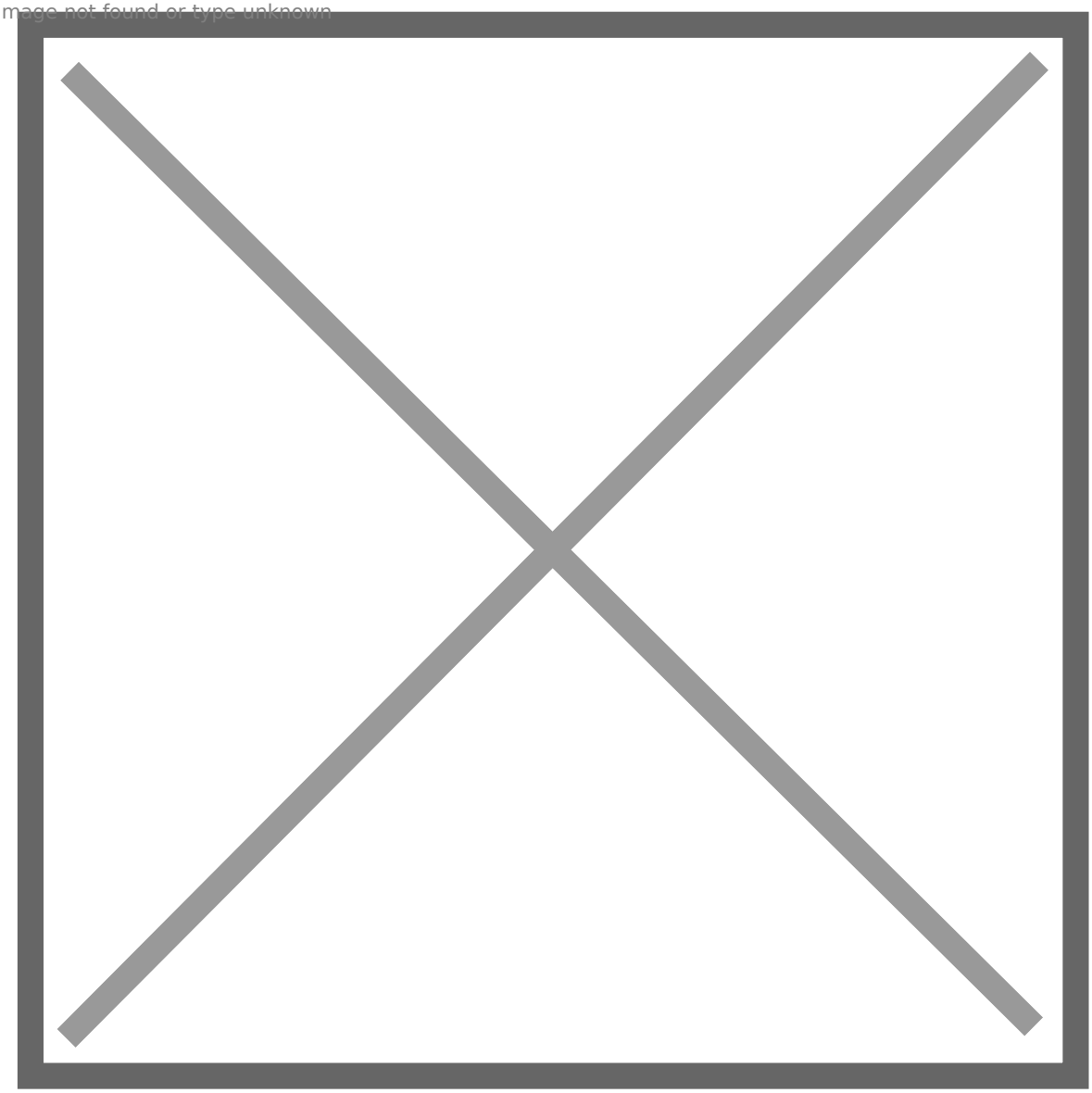

Με άλλα λόγια, απαιτείται συνεργασία Θεού και ανθρώπου ώστε να φθάσουμε να μιλάμε για πνευματική παραγωγή, φωτισμένους ανθρώπους, Αγίους του Θεού. Κι αυτό το κατανοούμε από την ασκητική της Ορθοδοξίας, από τον τρόπο ζωής που υπαγορεύει, όπου το κυρίαρχο στοιχείο είναι η συνεργασία Θεού και ανθρώπου, για να επέλθει ο φωτισμός, η θέωση, ο αγιασμός. Γι’ αυτό και στη συνέχεια του Ευαγγελίου ο Χριστός μας αναφέρεται στον Νόμο και τους Προφήτες, τους οποίους δεν ήλθε για να καταλύσει, αλλά να συμπληρώσει.

Ο προβληματισμός σήμερα

Και σήμερα παρατηρούμε αυτήν την αντιπαλότητα στους όρους συνύπαρξης Θεού και ανθρώπου. Από τη μια έχουμε τους σύγχρονους Νεστοριανούς, τον δυτικό άνθρωπο, που δίνοντας εμφανή προτεραιότητα στον άνθρωπο, έφθασε όχι μόνον να θεωρεί τον Θεό αντικείμενο ψυχρής λογικής έρευνας, αλλά καταλήγει και να

τον σκοτώνει, με το να τον αρνείται παντελώς! Από την άλλη έχουμε τους σύγχρονους Μονοφυσίτες, τον ανατολικό άνθρωπο, που παρέχοντας κυριαρχική εξουσιαστικότητα στον Θεό, έφθασε να καταργεί τον άνθρωπο, έως φυσικής του εξόντωσης! Οι πρώτοι πιστεύουν πως με μόνες τις ανθρώπινες δυνάμεις τους, οι οποίες όντως έχουν να επιδείξουν θαυμαστά επιστημονικά κατορθώματα, αλλά και φρικτές καταστροφές, μπορούν να κερδίσουν την αλήθεια και να ολοκληρώσουν τον άνθρωπο σ’ ένα σύστημα ανθρωποκεντρικό. Οι δεύτεροι, αλυσοδεμένοι από έναν Θεό εξουσιαστή, έχουν να επιδείξουν προόδους στη σοφία και τον πολιτισμό, μιάς που τόσο το Ισλάμ, όσο και οι ανατολικές θρησκείες στη ασφάλεια της εξάρτησής τους από το θείο, όπως το αντιλαμβάνονται, μπορούν και παράγουν ιδέες, παράγουν όμως συνάμα και δικαιολογούν απάνθρωπες και βίαιες καταστάσεις στα πλαίσια ενός συστήματος θεοκεντρικού.

Image not found or type unknown

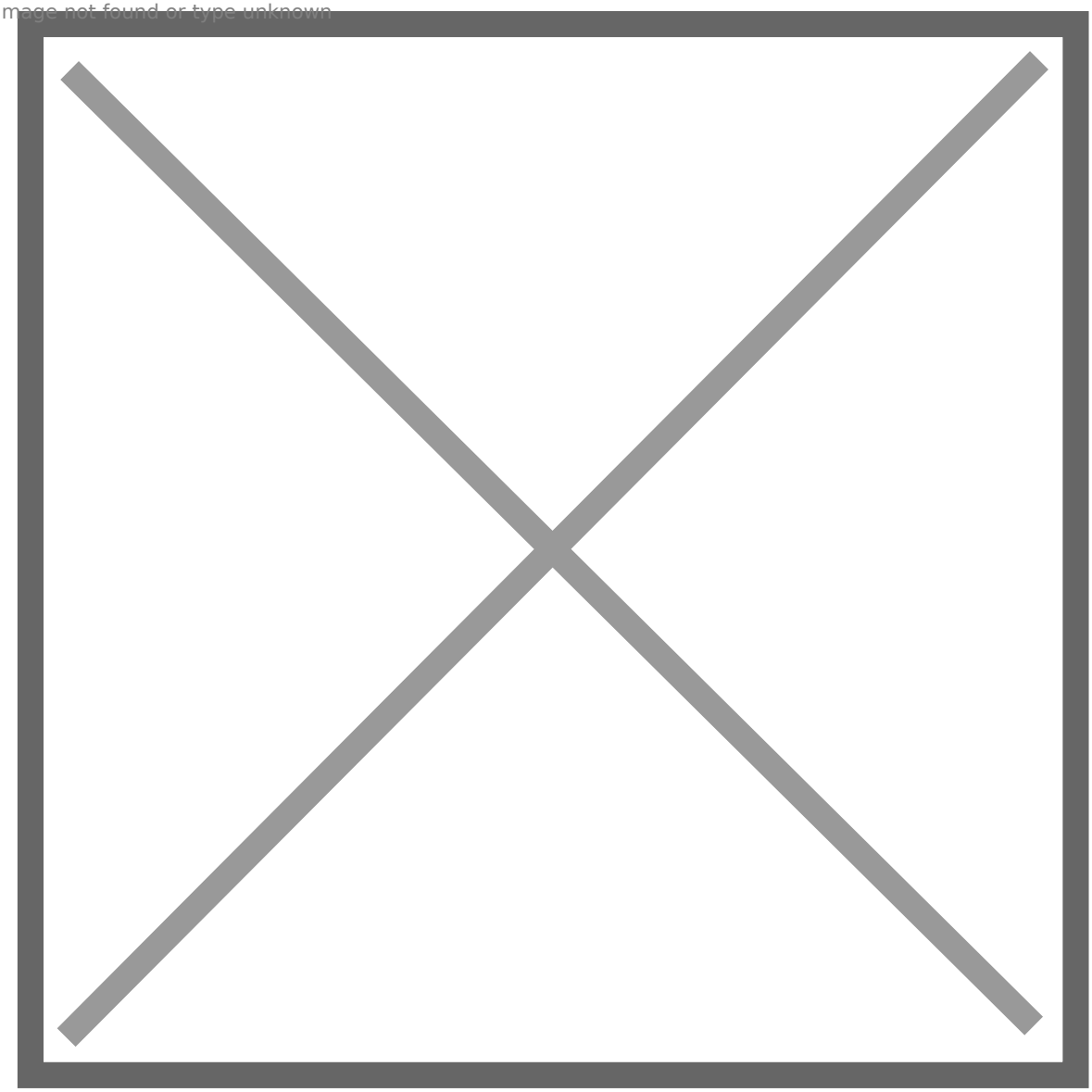

Η λύση που αιώνες τώρα αντιπαραβάλλει η Ορθοδοξία είναι η συνεργασία Θεού και ανθρώπου για τη σωτηρία του δεύτερου με τη δόξα του πρώτου. Κι αυτό το

θεανθρωποκεντρικό σύστημα εκφράζεται στην προσπάθεια του ανθρώπου με τα όπλα της προσευχής, της νήψης, της εγκράτειας, αλλά και στη χάρη του Θεού που επευλογεί, ενισχύει και τελικά φωτίζει, έτσι ώστε ούτε ο άνθρωπος να καταργεί τον Θεό, αλλά ούτε και ο Θεός ν’ ακυρώνει τον άνθρωπο. Σε λίγες ημέρες η Εκκλησία, γιορτάζοντας τη μνήμη του προφήτη Ηλία, θα μας θυμίσει τον αγώνα του με τους ψευδοπροφήτες του Βάαλ. Εκεί βλέπουμε τον Ηλία να μαζεύει ξύλα για τον βωμό, ασχέτως του αν τα βρέχει, για να ρίξει τελικά ο Θεός τη φωτιά και να τα κάψει, παρ’ όλο που ήταν μούσκεμα. Ο Ηλίας περιμένει τον Θεό να ρίξει την φωτιά παρ’ όλη την αμαρτωλότητά του, αλλά και ο Θεός περιμένει τον Ηλία να μαζέψει τα ξύλα ανεχόμενος το αδύναμο πλάσμα του. Κι αυτή η συνεργασία μορφοποιεί για τον καθένα μας τους όρους της πνευματικής ζωής.